

Araştırma Makalesi / Research Article

Use of the Rhetorical Structure Theory to Identify Important Units in Texts

Sözbilimsel Yapı Kuramının Metinlerdeki Önemli Birimlerin Belirlenmesine Yönelik Kullanımı *

Yusuf Aydın **

Yusuf Doğan ***

Geliş / Received: 16.07.2020

Kabul / Accepted: 26.09.2020

ABSTRACT: The aim of this research is to provide an overview of how Rhetorical Structure Theory can be used to identify important information in texts and summarization. 204 undergraduate students and 2 domain experts participated in the research. In order to collect data in the research, an informative text was divided into units according to the Rhetorical Structure Theory. Undergraduate students were asked to rate these units according to their level of importance to the text, and field experts were asked to determine the role of units. Krippendorff's Alpha, Kappa, Pearson correlation analysis and descriptive statistics were carried out on the data obtained. According to the results of the research, there is a moderate agreement between experts are in determining the units in the text. Students are intuitively aware of the nucleus and satellite distinction revealed by the rhetorical structure theory. According to the results of the research, the contributions of the Rhetorical Structure Theory in determining important information in informative texts and summarizing are limited. It is anticipated that better results can be obtained in determining the important information in the informative texts and summarizing the texts along with the other theories.

Keywords: Rhetorical Structure Theory, text summarization, important information

ÖZ: Bu araştırmanın amacı Sözbilimsel Yapı Kuramının metinlerdeki önemli bilgileri belirlemede ve özetlemede nasıl kullanılabileceğine ilişkin bir görünüm sunmaktır. Araştırmaya 204 lisans öğrencisi ve 2 alan uzmanı katılmıştır. Araştırmada veri toplamak için bir bilgi verici metin Sözbilimsel Yapı Kuramına göre birimlerine ayrılmıştır. Lisans öğrencilerinden bu birimleri önem düzeylerine göre puanlamaları, alan uzmanlarından ise birimlerin görevlerini belirlemeleri istenmiştir. Elde edilen veriler üzerinde Krippendorff's Alpha, Kappa, Pearson korelasyon analizi ve betimsel istatistikler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre uzmanlar metindeki birimleri belirlemede orta düzeyde uyum içindedir. Öğrenciler Sözbilimsel Yapı Kuramının ortaya koyduğu çekirdek ve uydu ayrımının sezgisel olarak farkındadır. Araştırmanın sonucuna göre Sözbilimsel Yapı Kuramının bilgi verici metinlerdeki önemli bilgileri belirleme ve özetlemede sunduğu katkılar sınırlıdır. Diğer kuramların da işe koşulmasıyla bilgi verici metinlerdeki önemli bilgileri belirlemede ve metinler özetlemede daha iyi sonuçlar elde edilebileceği öngörülmektedir.

Anahtar sözcükler: Sözbilimsel Yapı Kuramı, metin özetleme, önemli bilgi

* Bu araştırma Doç. Dr. Yusuf Doğan danışmanlığında Arş. Gör. Yusuf Aydın tarafından yürütülen doktora çalışmasına dayanmaktadır. Ancak bu araştırma için doktora tezi kapsamında toplanan veriler kullanılmamış, ayrıca veri toplanmıştır.

** Araştırma Görevlisi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0898-9020>, Akdeniz Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, ysf.aydn66@gmail.com

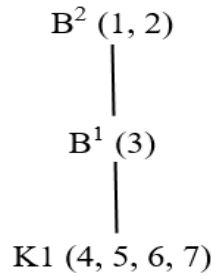
*** Doç. Dr., ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8384-9808>, Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, ydogan@gazi.edu.tr

Giriş

Okuma bireylerin yaşam boyu kullandığı temel bir dil becerisidir (Aytaş, 2005). Okumanın çeşitli amaçları olabilir. Ancak okumanın temel amacının bir metinde sunulan bilgileri öğrenmek olduğu söylenebilir. Metinde sunulan bilgileri öğrenmek için metnin ana iletisi kavranmalıdır (Ülper, 2010, s. 4). Metnin ana iletisine ulaşmak için de metindeki bilgileri sınıflandırmak ve önemlerine göre sıralamak gerekir. Diğer bir ifadeyle metindeki önemli bilgileri belirlemek gerekir.

Metinlerdeki önemli birimleri belirlemek, metnin ana iletisini bulmak, metnin ne ölçüde anlaşıldığını belirlemek ve özellikle metni özetlemek için de gereklidir (Karadağ, 2019). Metinde hangi bilgilerin önemli olduğuna ilişkin çeşitli görüşleri sürülmüş ve kuramlar oluşturulmuştur. Kintsch ve Van Dijk'a (1978; 1983) göre metinde farklı düzeylerde önermeler, yani bilgiler yer alır. Anlamsal açıdan kapsayıcı olmayan, tekil durum veya olayları ifade eden önermeler küçük ölçekli önermeler olarak adlandırılır. Bunlar metinde en alt düzeyde yer alır. Küçük ölçekli önermeler bir araya gelerek anlamsal olarak daha yoğun olan büyük ölçekli önermeleri oluşturur. Büyük ölçekli önermeler de bir araya gelerek daha üst düzeyde yer alan büyük ölçekli önermeleri oluşturur. Daha fazla bilginin daha az sayıda birimle ifade edildiği büyük ölçekli önermeler özetleme için önemlidir (Van Dijk, 1980, s. 10). Van Dijk ve Kintsch'in öne sürdüğü bu düşünceleri somutlaştırmak için aşağıdaki örnek metin önermesel olarak çözümlenmiş ve metnin büyük ölçekli yapısı Şekil 1'de gösterilmiştir.

(1) Suyun en önemli özelliklerinden biri aşındırma gücü. (2) Bu sayede su yeryüzünü tıpkı bir heykeltıraş gibi şekillendirir. (3) Akarsuların oluşturduğu vadiler suyun yeryüzünü nasıl şekillendirdiğinin en çarpıcı örneklerinden. (4) Akarsular yüksek bölgelerden aşağı doğru akarken kayaları ufalar ve ufalanan parçaları beraberinde sürükler. (5) Suyun üzerinden aktığı zemini aşındırmasıyla da akarsu yatağı giderek derinleşir. (6) Bunun sonucunda da vadiler oluşur. (7) Çok derin ve dik yamaçlı vadiler kanyon olarak adlandırılır. (Dündar, 2019).

Şekil 1. Örnek Metnin Büyük Ölçekli Yapısı

Yukarıdaki kısa metinde 7 önerme yer almaktadır. Bu önermeler anlamsal olarak üç farklı düzeyde yer alır. Çizelge 1'de K1 birinci küçük ölçekli önermeyi, B¹ ikinci düzeyde yer alan büyük ölçekli önermeleri göstermektedir. Anlamsal olarak en kapsayıcı ve genel olan 1 ve 2 numaralı önermeler ikinci düzeyde bir büyük ölçekli önerme oluşturmaktadır. Bu önermeler metnin konusunu ortaya koyar. 3 numaralı önermede ise

daha dar kapsamlı, diğer bir ifadeyle anlamsal olarak daha az yoğun bilgiler verilir. 1 ve 2 numaralı önermelerde verilen bilgi “vadi” örneği ile daraltılır. Bu nedenle söz konusu önerme birinci düzeyde büyük ölçekli bir önermedir. 4, 5, 6 ve 7 numaralı önermeler ise anlamsal olarak en az yoğun, tekil bilgileri veren küçük ölçekli önermelerdir. Bu önermeler genellenmiş, yoğunlaştırılmış bilgiler içermez. Çizelge 1’deki aşamalı yapıda alttan üste çıkıldıkça anlamın yoğunlaştığı ve önermelerin daha genel bilgileri içerdiği görülmektedir. Yukarıdaki metin özetlenirken büyük ölçekli önermelerin kullanılması gerekir. Okur, metni yorumlayarak daha üst düzeyde büyük ölçekli önermeler de üretebilir. Örneğin yukarıdaki metinde 1 ve 2 numaralı önermeler bütünleştirilip “Su yeryüzünü şekillendirir.” gibi daha kısa ve anlamsal olarak daha yoğun bir önerme oluşturulabilir.

Metindeki önemli birimleri belirleme konusunda çok sayıda araştırma yapan Meyer, Brandt ve Bluth (1980), Meyer (1987) ve Meyer ve Rice (2002) göre ise bir metindeki önemli bilgilere o metnin üst yapısı ile doğrudan bağlantılı önermeler aracılığı ile ulaşılabilir. Üstyapı metnin ana hatlarını çizen, metindeki bilgilerin nasıl sunulacağını belirleyen şablonlar olarak düşünülebilir. Meyer (1980) bilgi verici metinlerde beş temel üst yapı olduğunu ifade eder. Bunlar, *açıklama*, *sıralama*, *neden-sonuç*, *sorun-çözüm* ve *karşılaştırma*dır. Örneğin bir metin herhangi bir problemi ve bu problemin nasıl çözüleceğini ele alıyorsa o metnin üst yapısı sorun-çözümdür. Bu metindeki önemli bilgilere ulaşmak için sorun ve çözüm ile doğrudan bağlantılı önermelere bakılması gerekir.

Tomlin’e (1985) göre önemli bilgiler bağımsız cümlelerin, daha az önemli olanlar ise bağımlı cümlelerin içine düzgülenir. Bağımsız cümleler kendi başlarına bir anlam ifade eden, bağımsız cümleler tek başlarına bir anlam ifade etmeyen cümlelerdir (Brown ve Miller, 2013, s. 77). Ancak Van Dijk ve Kintsch ile Meyer’den farklı olarak Tomlin öne sürdüğü bu düşünceleri doğrulamak için çok sayıda deneysel çalışma yapmamıştır. Öne sürdükleri yalnızca öyküleyici metinler üzerinde yaptığı sınırlı çalışmalara dayanır.

Christensen (1965) metindeki cümlelerin iki temel ilişki ile birbirine bağlandığını ifade eder. Ona göre birimler ya eş görevlidir ya da bir birim diğerinden daha önemlidir. Bu yaklaşımı geliştiren Pitkin (1969) ise metinleri *söylem blokları* olarak adlandırılan birimlere ayırır. Kaplan (1972) da Christensen ve Pitkin’in yaklaşımlarına dayanarak kendi metin çözümleme yaklaşımını sunar. Kaplan (1972), metinleri söylem blokları ve söylem birimleri olarak adlandırdığı bölümlere ayırarak inceler. Metindeki ana önermeler söylem birimlerini belirlemekte ve bu söylem birimleri diğer ikincil önermelerle zenginleştirilmektedir. Aşağıda Kaplan’ın (1972, s.80) kullandığı bir örnekle anlatılanlar somutlaştırılmıştır.

Sampran Bahçesi Bangkok’taki en gözde tatil noktalarından biri. Sampran Bangkok’tan yaklaşık 10 mil uzaklıkta büyük bir bahçe. Bahçe Chaopraya Nehrinin kenarında yer aldığından toprak çok sayıda çiçek ve ağacın büyümesi için oldukça uygun.

Söylem Biriminin Baş Önermesi: Sampran Bahçesi Bangkok’taki en gözde tatil noktalarından biri.

A. Sampran Bangkok’tan yaklaşık 10 mil uzaklıkta büyük bir bahçe

B. Bahçe Chaopraya Nehrinin kenarında yer aldığından

1. toprak çok sayıda çiçek ve ağacın büyümesi için oldukça uygun.

Kaplan'ın yaklaşımına göre yukarıdaki metin bölümünde baş önerme diğer bir ifadeyle bu bölümün konusunu ortaya koyan önerme ilk cümlede yer alır. "A." ve "B." harfleriyle gösterilen önermeler ise metin için benzer bir görev üstlenir. Her iki önerme de baş önermeyi ayrıntılandırır. "1." ile gösterilen önerme ise "B." önermesinin altında yer alan bir önermedir.

Kaplan'ın (1972) metin çözümleme yaklaşımı önermelerin önemine odaklanmamakla birlikte, metindeki birimleri aşamalı olarak sıralar. Bu aşamalı sıralama ise önermelerin metindeki önem düzeyleri ile ilgili bilgiler verebilir. Örneğin yukarıdaki metinde baş önermenin birincil, "A." ve "B." önermelerinin ikincil, "1." önermesinin ise üçüncül düzeyde önermeler olduğu çıkarımı yapılabilir. Nitekim Çıkrıkçı (2004) yaptığı araştırmada öğrencilerin özet metinlerini çözümlerken Kaplan'ın bu yöntemini kullanmış ve özet yazmada söylem birimlerinin saptanmasının önemini vurgulamıştır.

Metindeki birimleri önemlerine göre konumlandıran bir diğer kuram ise Mann ve Thompson tarafından geliştirilen Sözbilimsel Yapı Kuramı (SYK)'dır. SYK metne, çekirdek ve uydu olarak adlandırılan iki temel birim ve bu birimler arasında kurulan ilişkiler üzerinden yaklaşır. Temel birimler "çekirdek" (nucleus) ve "uydu" (satellite)'dir. Çekirdekler metin için uydulardan daha önemli ve temel bilgiyi taşıyan birimlerdir. Uydular ise çekirdekteki bilgileri çeşitli biçimlerde tamamlar (Mann, Matthiessen ve Thompson, 1989, s. 8; Chiarcos ve Krasavina, 2008, s. 100). Örneğin çekirdekte bir olay, uyduda da bu olayın ne zaman gerçekleştiği sunulabilir. Çekirdek ve uydular birbirine neden-sonuç, sorun-çözüm, ayrıntılandırma gibi çeşitli ilişkilerle bağlıdır. Kurama göre ya bir çekirdek ve uydu ya da iki çekirdek arasında ilişki kurulabilir. İki çekirdek arasında kurulan ilişkiler "çok çekirdekli" bir yapı gösterir. Yemek tarifi gibi bütün birimlerinin ayrı ayrı önemli bilgiler taşıdığı metinler çok çekirdekli bir yapıya sahiptir.

Bir yan cümle ile bağımsız cümle arasında, birden fazla cümleden oluşan cümle öbekleri arasında ve kitap bölümleri gibi daha büyük metin parçaları arasında sözbilimsel ilişkiler kurulabilir. Böylece sözbilimsel ilişkiler bütün metne yayılır. Bu sözbilimsel ilişkiler metni oluşturan birimleri birbirine bağlar. Çalışmanın sonunda Ek 1'de SYK'de yer alan ilişkilere ve bu ilişkilere ilişkin örneklere yer verilmiştir.

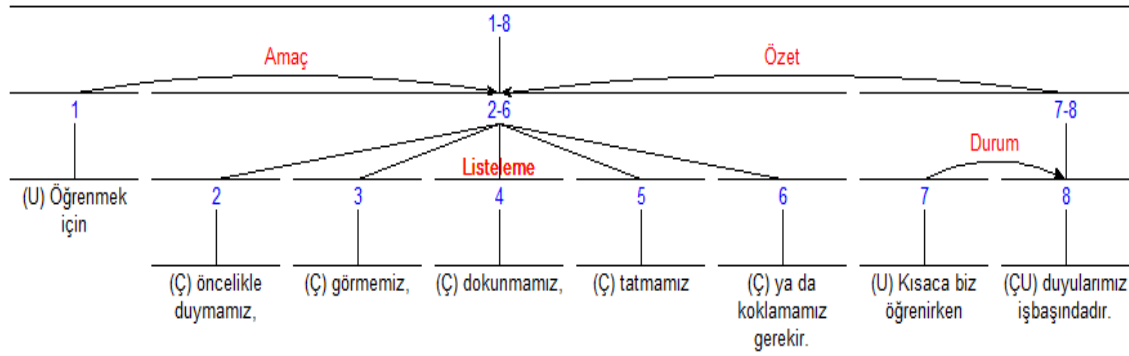
Metnin birimleri arasında yalnızca Ek 1'de verilen sözbilimsel ilişkilerin kurulabileceğini söylemek doğru olmaz. Farklı dillerde ve farklı bakış açılarına göre bu ilişkiler değişiklik gösterebilir. Nitekim çeşitli araştırmacıların metinleri çözümlerken farklı sözbilimsel ilişkiler kullandıkları görülmektedir (Marcu, 2000; Jasinskaja ve Karagjosova, 2015). Bu nedenle söz konusu ilişkilerin metinlerdeki birimler arasında yer alan olası bütün mantıksal ve anlamsal bağlantıları yansıttığı düşünülmemelidir.

Bir metni çözümlmek için öncelikle o metni bölümlere ayırmak gerekir. Mann ve Thompson (1987a, s.6) sözbilimsel yapı çözümlemesi için en küçük birim olarak cümlecikleri kullanır. Araştırmacılar cümlecik öznelerini (clausal subjects), tümleçleri (complements) ve sınırlayıcı sıfat cümleciklerini (restrictive relative clauses) ayrı birer birim olarak değerlendirmediklerini belirtmişlerdir.

Örneğin:

"[Kıvrırcık saçları ve gözlüğü olan kadın] siyah renkli arabasına bindi." cümlesinde köşeli parantez içine alınan bölüm sınırlayıcı bir sıfat cümlesidir. Bu bölüm ayrı bir birim olarak kabul edilmez.

Bu araştırmada da en küçük metin birimi olarak yan cümleler kullanılmıştır. Ancak kalıplaşmış yan cümleler, ad eylemlerle kurulan yan cümleler,¹ ortaçlarla kurulan yan cümleler ve karşılaştırma yan cümleleri ayrı birer birim olarak değerlendirilmemiştir. Ulaçlarla kurulan yan cümleler ve yüklemeleri ortak olan yan cümleler ayrı birer birim olarak değerlendirilmiştir. Kuramı somutlaştırmak için Şekil 2'de araştırmada kullanılan metnin bir bölümüne ilişkin çözümlenmeye yer verilmiştir.

Şekil 2. Araştırmada Kullanılan Metne İlişkin Örnek Sözbilimsel Çözümleme

Yukarıda iki cümle sekiz birime ayrılmıştır. İlk birim ad eyleme eklenen bir edatla amaç bildirmektedir ve kendisinden sonra gelen 6 birime bağlanmıştır. 2, 3, 4, 5 ve 6. birimler ise yüklemeleri ortak temel cümlelerdir. 7. birim ise durum bildiren bir ulaç ekiyle 8. birimde yer alan temel cümleye bağlanmıştır. Kurama göre 2, 3, 4, 5 ve 6. birimler çekirdek görevindedir. Bu birimler listeleme ilişkisiyle birbirlerine bağlıdır. Çünkü her biri birim benzer nitelikte olan ve birbiriyle ilişkili bilgilere sahiptir. 1. birim uydu görevindedir ve amaç bildirir. Bu nedenle çekirdeğe amaç ilişkisi ile bağlıdır. 7. birim de durum bildiren bir uydudur ve çekirdek görevli 8. birime durum ilişkisiyle bağlanır. Ancak 8. birim 7. birimin çekirdeği, 2 ile 6 arasındaki birimlerin de uydusudur. 7-8 numaralı birimler çekirdekte yer alan bilgileri özetlemektedir. Bu nedenle çekirdeğe özet ilişkisiyle bağlanmışlardır.

SYK'ye göre bir metinde çekirdek konumundaki birimler önemli bilgileri iletir. Bu nedenle yalnızca çekirdek konumlu birimler korunur ve uydu görevli birimler silinirse metnin özeti ortaya çıkar (Mann ve Thompson, 1987a, s.32). Kurama göre bir metin özetlenirken çekirdek görevli birimlerin kullanılması gerekir. Sonuç olarak sözdizimsel yapı kuramı çekirdeklerin metin için önemli, uyduların ise görece daha önemsiz olduklarını ileri sürer.

¹ Ad eylemlere edatların eklenmesiyle oluşturulan sözcük grupları Çizelge 2'de olduğu gibi ayrı bir birim olarak değerlendirilmiştir.

SYK'ye dayalı olarak özetleme ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Özellikle özetleme ile ilgili algoritmaların geliştirilmesinde ve otomatik metin özetleme çalışmalarında SYK'nin kullanıldığı görülür (Marcu, 2000; Ono, Sumita ve Seijii, 1994; Uzêda, Pardo ve Nunes, 2010). Araştırmaların dayandığı temel nokta SYK'de öne sürülen çekirdek ve uydu ayrımıdır. Marcu (2000), SYK'daki çekirdek ve uyduların okur tarafından nasıl değerlendirildiğini irdeleyerek kuramsal açıdan öne sürülen bilgilerin uygulamada nasıl bir karşılığı olduğunu belirlemeye çalışır. Araştırmacının ulaştığı sonuçlara göre sözbilimsel yapı kuramında çekirdek olarak belirlenen birimler ile metni okuyan değerlendiricilerin önemli gördüğü birimler büyük oranda örtüşür (Marcu, 2000, s. 200). Marcu'nun elde ettiği veriler ışığında katılımcıların metinlerdeki çekirdek ve uydu birimleri arasındaki ayrımı sezdikleri görülmüştür.

Bu araştırmada Marcu'nun (2000) izlediği yola benzer bir yol izlenerek çekirdek ve uydu kavramları, alan uzmanlarından ve öğrencilerden elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Alan uzmanlarından elde edilen veriler çekirdek ve uyduları, diğer bir anlatımla birincil düzeyde ve ikincil düzeyde önemli birimleri belirlemede uzmanların ne düzeyde uyum içinde olduğunu gösterecektir. Uzmanların belirli bir düzeyde uyum göstermesi beklenmektedir, çünkü uzmanlar kendilerine sunulan metni aynı kuramsal bilgileri kullanarak değerlendirecektir. Uzmanların metinlerdeki birimleri çok farklı değerlendirmesi, kuramın önerdiği yaklaşımın kişiden kişiye değiştiğini gösterir. Bu durumda kuramın özetleme için tutarlı bir çerçeve çizemediği söylenebilir.

Öğrencilerden elde edilen veriler ise öğrencilerin sezgisel olarak çekirdek ve uyduları ayırıp ayıramadıklarını ortaya koyacaktır. Böylece çekirdek ve uyduların kavramlarının tamamen kuramsal bir ayırım mı gösterdiği yoksa okuma ediminde karşılığı olan bilişsel bir olguyu mu yansıttığı ortaya konulabilecektir.

Uzmanlardan ve öğrencilerden elde edilen veriler birlikte düşünüldüğünde bu araştırmada SYK'nin sunduğu çerçevenin özetleme açısından nasıl kullanılabileceğine ilişkin bir görünüm sunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Alan uzmanları "Hiç Durmadan Öğreniyorum" adlı metindeki çekirdek ve uyduları belirlemede ne düzeyde uyum içindedir?
2. Üniversite öğrencilerinin "Hiç Durmadan Öğreniyorum" adlı metindeki birimleri önem düzeyine göre sıralamada ne düzeyde uyum içindedir?
3. Üniversite öğrencilerinden "Hiç Durmadan Öğreniyorum" adlı metindeki birimlere ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin görünümü nasıldır?

Yöntem

Araştırma tarama modeliyle desenlemiştir ve araştırılan olguya ilişkin betimsel bir görünüm sunmaktadır. Tarama modelleri belirli bir zaman diliminde görece büyük gruplardan veri toplanan araştırmalardır. Tarama araştırmalarında tek tek bireylere ilişkin istatistikler değil bir bütün olarak araştırma grubunun istatistikleri değerlendirilir (Best ve Kahn, 2006, s. 121)

Çalışma Grupları

Araştırmanın alt problemlerine yanıt bulabilmek için üç farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Araştırmanın 1. alt problemine yanıt bulmak için iki alan uzmanına başvurulmuştur.

Araştırmanın ikinci problemine yanıt bulmak için 220 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Bu öğrencilerden 16'sı kendilerine verilen metni eksik puanladıkları için araştırma dışında tutulmuştur. Üniversite öğrencilerinin 69'u kadın, 134'ü erkektir. Bir öğrenci cinsiyetine ilişkin bilgi vermemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu 18 ile 22 yaşları arasındadır (n= 191, %93,7). Geri kalan öğrenciler ise 23 ile 42 yaşları arasındadır (n=13, %6,3). 71 öğrenci Türkçe eğitimi, 57 öğrenci İngiliz dili eğitimi, 31 öğrenci sınıf eğitimi, 27 öğrenci matematik eğitimi ve 18 öğrenci rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerini toplamada kullanılacak metni belirlemek için uzunlukları, cümle ve sözcük sayıları birbirine yakın üç bilgi verici metin seçilmiştir. 3 Üç alan uzmanından metindeki cümlelerin dilbilgisel, sözcüksel, mantıksal ve anlamsal olarak birbirine bağlılık düzeyini 10 üzerinden puanlamaları istenmiştir. “Hiç Durmadan Öğreniyorum” (Kaynak, 2019) adlı metin en yüksek puanı almış ve araştırmada veri toplamak için bu metin kullanılmıştır. Metinde 17 cümle ve 154 sözcük yer almaktadır. Araştırmada kullanılacak metnin belirlendikten sonra metin sözbilimsel yapı kuramının önerdiği çözümlene tekniği doğrultusunda araştırmacılar tarafından birimlerine ayrılmıştır¹. Bu birimler bağımsız ve yan cümlelerden oluşmaktadır. Kuramda önerilen çözümlene yaklaşımı nedeniyle ad eylemlerle ve ortaçlarla kurulan yan cümleler çözümlene dışında bırakılmıştır. Yüklemeleri ortak olan yan cümleler çözümlenmeye ayrı birer birim olarak dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan çözümlenmede metin 29 birime ayrılmıştır. Bu birimlerden 12'si çekirdek, 7'si hem çekirdek hem uydu, 10'u ise sadece uydudur. Birimler arasında 34 sözbilimsel ilişki kurulmuştur. Bu ilişkilere ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Metinde Yer Alan Sözbilimsel İlişkiler

İlişki	f.	%
Listeleme	17	50,00
Araç	3	8,82
Ayrıntılandırma	3	8,82
Ayrışım	2	5,88
Amaç	1	2,94
Artalan	1	2,94
Durum	1	2,94
İstemsiz neden	2	5,88
İstemsiz sonuç	1	2,94
Koşul	1	2,94
Çok çekirdekli yineleme	1	2,94

¹ Metin çözümlenirken O'Donnell (2003) tarafından geliştirilen ve en son sürümü 10 Temmuz 2003 tarihinde yayımlanan yazılım kullanılmıştır. Bu yazılım aracılığı ile metinler sözbilimsel olarak çözümlenebilmekte, yapılan çözümlenmelere ilişkin istatistikler ve çizelgeler elde edilebilmektedir.

Özet	1	2,94
Toplam	34	100

Metinde 19 birim arasında çok çekirdekli (listeleme ve ayrışım), 15 birim arasında ise tek çekirdekli ilişki bulunmaktadır. Yapılan çözümleme bir alan uzmanına sunulmuş ve alan uzmanının da onayı alındıktan sonra çözümlemeye son biçimi verilmiştir. Söz konusu metin ve metne ilişkin sözbilimsel çözümleme Ek 2 ve Ek 3'te yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

SYK doğrultusunda birimlerine ayrılan metin uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanlara gönderilen belgede birimlerin hangi görevlerde olduğu belirtilmemiştir. Uzmanlardan her bir birimin görevini göstermesi istenmiştir. Ardından araştırmacılar ile iki uzman arasındaki uyuma ve korelasyona bakılmıştır. Araştırmacılar ve uzmanlar arasındaki uyum Kappa ve Krippendorff's Alpha analizi yapılarak belirlenmiştir. Cohen (1960) tarafından geliştirilen Kappa analizi iki değerlendirici arasındaki uyumu ortaya koymak için kullanılmaktadır. Kappa katsayısı -1 ile +1 arasında değişen bir değer alır. Bu katsayı için 0'dan küçük değerler zayıf, 0-0,20 arasındaki değerler önemsiz, 0,21-0,40 arasındaki değerler düşük, 0,41-0,60 arasındaki değerler orta, 0,61-0,80 arasındaki değerler önemli ve 0,81-1 arasındaki değerler ise neredeyse kusursuz bir uyum olduğunu gösterir (Landis ve Koch, 1977). Krippendorff's Alpha katsayısı ise birden fazla değerlendirici arasındaki uyumu ortaya koymak için Krippendorff (2004) tarafından geliştirilmiştir. Krippendorff's Alpha çözümlemesinde değerlendiriciler arasında güvenilir bir uyumdan söz edebilmek için " α " değerinin ".800" ve üzeri olması gerekir. Ancak ,667-.800 arasındaki " α " değerleri için de daha az güvenilir çıkarımlar yapılabilir (Krippendorff, 2004, s. 241). Bu analizler yardımıyla ulaşılan sonuçlar bulgular bölümünde sunulmuştur.

Uzmanlardan elde edilen veriler üzerinde korelasyon analizi yapmak için verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Veriler normal dağıldığı için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Öğrencilerden veri toplamak için SYK'na göre birimlerine ayrılan metin araştırmacılar tarafından öğrencilere verilmiştir. Öğrencilere verilen metinde her birimin başında, o birimin önem düzeyiyle ilgili puanın yazılacağı bir boşluk bırakılmıştır. Öğrencilerden *önemli değil* olarak değerlendirdikleri birimlere 1, *orta düzeyde önemli* olarak değerlendirdikleri birimlere 2 ve *çok önemli* olarak değerlendirdikleri birimlere 3 puan vermeleri istenmiştir. Her bir öğrenciye metindeki birimleri nasıl değerlendirecekleri ile ilgili bir yönerge de verilmiştir.

Öğrencilerden elde edilen veriler üç farklı biçimde değerlendirilmiştir. Öncelikle veriler üzerinde uyum analizi yapmak için 204 öğrenci arasında 10 kişiden oluşan beş farklı grup rastgele seçilmiştir. Daha büyük öğrenci gruplarında yapılan analizlerden sonuç alınamayınca böyle bir yol izlenmiştir. Bu gruplardaki 10 öğrencinin verileri arasında uyum olup olmadığı Krippendorff's Alpha analizi yapılarak belirlenmiştir.

İkinci olarak öğrencilerin hangi birimleri ne sıklıkla ve ne oranda *önemli değil*, *orta düzeyde önemli* ve *çok önemli* olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin metindeki çekirdek, hem çekirdek hem uydu ve uydu görevli birimler için yaptığı değerlendirmeler üzerinde betimsel istatistikler yapılmıştır. Öğrencilerin her bir birim için

yaptığı değerlendirmelere ait frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler Tablo 6'da sunulmuştur. Öğrencilerin birim türleri için yaptığı değerlendirmelere ilişkin genel betimsel istatistikler hesaplanmış ve Tablo 7'de sunulmuştur. Genel betimsel istatistikler aşağıdaki yolla hesaplanmıştır.

Öncelikle araştırmaya katılan 204 öğrencinin toplam kaç değerlendirme yaptığı bulunmuştur. Bunun için araştırmaya katılan öğrenci sayısı metindeki toplam birim sayısı ile çarpılmıştır ($204 \times 29 = 5916$). Bu durumda öğrenciler toplam 5916 değerlendirme yapmıştır. Ardından 5916 değerlendirmenin birim türüne (çekirdek, hem çekirdek hem uydu ve uydu) ve değerlendirme türüne (önemli değil, orta düzeyde önemli ve çok önemli) dağılımı hesaplanmıştır. Birim türüne göre genel dağılım şu yöntemle hesaplanmıştır: Öğrencilere verilen metinde çekirdek, hem çekirdek hem uydu ve sadece uydu görevli birimlerin sayısı, öğrenci sayısı ile ayrı ayrı çarpılmıştır. Örneğin metinde toplam 12 çekirdek görevli birim bulunmaktadır. Bu 12 birim, 204 öğrenci tarafında değerlendirilmiştir. Bu durumda çekirdek görevli birimler için toplam (204×12) 2448 değerlendirme yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Değerlendirme türüne göre genel dağılımı bulmak için öğrencilerin metindeki 29 birim için yaptığı değerlendirmelere ilişkin sıklıklara bakılmıştır. Her birim için yapılan *önemli değil*, *orta düzeyde önemli* ve *çok önemli* değerlendirmelerine ilişkin sıklıklar ayrı ayrı toplanmıştır. Örneğin toplam kaç kere *önemli değil* değerlendirmesi yapıldığı şu yolla hesaplanmıştır: $E1 (f.=30) + Ç1(f.=32) + \dots + Ç12 (f.=27) = 1250$. Bu durumda, öğrencilerin toplam 1250 *önemli değil* değerlendirmesi yaptığı görülmektedir.

Öğrencilerin birim türlerini ne sıklıkla önemli değil, orta düzeyde önemli ve önemli değil olarak değerlendirdikleri ise şu yolla hesaplanmıştır: Çekirdek, hem uydu hem uydu ve sadece uydu görevli birimler için yapılan *önemli değil*, *orta düzeyde önemli* ve *çok önemli* değerlendirmelerine ilişkin sıklıklar ayrı ayrı toplanmıştır.

Son olarak öğrencilerin SYK ile ne düzeyde uyum içinde olduklarını ortaya koymak için *öğrenci uyuşum yüzdesi* olarak adlandırılan bir hesaplama yapılmıştır. Bunun için öncelikle her bir metin biriminin öğrencilerin yüzde kaçı tarafından *önemli değil*, *orta düzeyde önemli* ve *çok önemli* olarak işaretlendiği belirlenmiştir. Bu hesaplama yapılırken çekirdekler için *orta düzeyde önemli* ve *çok önemli*, uydular için *önemli değil* ve *orta düzeyde önemli* seçeneklerine ilişkin yüzdeler toplanmıştır. Hem çekirdek hem de uydu görevli birimler için *önemli değil* ve *orta düzeyde önemli*, *orta düzeyde önemli* ve *çok önemli* seçeneklerine ilişkin yüzdeler ayrı ayrı toplanmıştır. Bu değerler *öğrenci uyuşum yüzdesi* başlığı altında raporlaştırılmıştır.

Örneğin ilk metin birimi öğrencilerin %14,7'si tarafından önemsiz, %16,7'si tarafından orta düzeyde önemli, %68,6'sı tarafından çok önemli olarak işaretlenmiştir. SYK'na göre metnin ilk birimi uydu görevindedir. Kuram doğrultusunda öğrencilerin %100'ünün bu birimi *önemsiz/orta düzeyde önemli* olarak işaretlemesi veya *önemli* olarak işaretlememesi beklenmektedir. Ancak öğrencilerin %31,4'ü kuramın öngördüğü biçimde, birimi *önemsiz veya orta düzeyde önemli* olarak işaretlerken, %68,6'sı ise beklenenden uzak bir değerlendirme yaparak birimi *çok önemli* olarak işaretlemiştir. Metindeki diğer birimlere ilişkin elde edilen sonuçlar bulgular bölümünde ele alınmıştır.

Bulgular

“Alan uzmanları ‘Hiç Durmadan Öğreniyorum’ adlı bilgi verici metindeki çekirdek ve uyduları belirlemede ne düzeyde uyum içindedir?” alt problemine yanıt bulmak amacıyla yapılan Kappa ve Krippendorff's Alpha analizlerinin sonuçları Tablo 2’de, Pearson korelasyon analizlerine ilişkin sonuçlar ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmacılar ile Uzmanlar Arasındaki Uyum İstatistikleri

	Kappa (κ)
Araştırmacılar- Uzman 1	.320
Araştırmacılar- Uzman 2	.490
Uzman 1- Uzman 2	.535
	Krippendorff's Alpha (α)
Araştırmacılar- Uzman 1 ve 2	.686

Elde edilen sonuçlara göre araştırmacılar ile birinci uzman arasında kabul edilir düzeyde bir uyum vardır. Araştırmacılar ile ikinci uzman arasında orta düzeyde uyum olduğu görülmektedir. Benzer biçimde her iki uzman arasında da orta düzeyde uyum vardır (Landis ve Koch, 1977). Krippendorff's Alpha katsayısı incelendiğinde araştırmacılar ve uzmanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ($\alpha > .667$) bir uyum olduğu görülür (Krippendorff, 2004, s. 241). Bu sonuçlar ışığında araştırmacıların ve uzmanların metindeki birimlerin görevlerine ilişkin belirli bir düzeyde uyum içinde oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Araştırmacılar ve Uzmanlar Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Araştırmacılar	1. Uzman	2. Uzman
Araştırmacılar	-	,701**	,692**
1. Uzman		-	,788**

Tablo 3’e göre araştırmacılar ile 1. ($r = ,701$, $p < 0.5$) ve 2. ($r = ,692$, $p < 0.5$) uzman arasında yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Benzer biçimde her iki uzman arasında yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r = ,788$, $p < 0.5$). Bu sonuç araştırmacılar ve uzmanların yaptıkları değerlendirmelerin paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

“Üniversite öğrencileri ‘Hiç Durmadan Öğreniyorum’ adlı bilgi verici metindeki önemli birimleri belirlemede ne düzeyde bir uyum içindedir?” alt problemine yanıt bulmak amacıyla yapılan Krippendorff's Alpha analizinin sonuçları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci Grupları Arasındaki Uyum İstatistikleri

	Krippendorff's Alpha (α)
1. Grup	.1019
2. Grup	.1789
3. Grup	-.0104
4. Grup	.0364
4. Grup	.0375

Tablo 4’teki sonuçlara göre beş grup arasında metindeki birimlerin önem düzeylerine ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir uyum bulunamamıştır ($\alpha < .667$). Bu sonuç öğrencilerin metindeki birimlerin önemine ilişkin benzer değerlendirmeler yapmadıklarını göstermektedir.

Öğrencilerden elde edilen verileri daha ayrıntılı bir biçimde ortaya koymak için yapılan betimsel istatistiklere ait bulgular Tablo 6’da verilmiştir. Tablo 7’de ise öğrencilerin metindeki birimlerin önem düzeylerini belirlemede ne düzeyde uyum içinde oldukları gösterilmiştir. Tablolarda “Ç” kısaltması çekirdek görevli birimleri, “ÇU” kısaltması hem çekirdek hem uydu görevli birimleri, “U” kısaltması ise uydu görevli birimleri göstermektedir. Bu kısaltmaların yanındaki sayılar ise birimlerin metindeki sırasını vermektedir. Örneğin “Ç10” metindeki çekirdek görevli onuncu birimi ifade etmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerden Elde Edilen Veriler Üzerinde Yapılan Betimsel İstatistikler

Birim	Önemli Değil		Orta Düzeyde Önemli		Çok Önemli		Birim	Önemli Değil		Orta Düzeyde Önemli		Çok Önemli	
	f.	%	f.	%	f.	%		f.	%	f.	%	f.	%
U1	30	14,7	34	16,7	140	68,6	U6	68	33,3	91	44,6	45	22,1
Ç1	32	15,7	65	31,9	107	52,5	ÇU4	49	24	77	37,7	78	38,2
Ç2	23	11,3	59	28,9	122	59,8	U7	54	26,5	60	29,4	90	44,1
Ç3	33	16,2	72	35,3	99	48,5	ÇU5	24	11,8	88	43,1	92	45,1
Ç4	46	22,5	75	36,8	83	40,7	Ç8	42	20,6	97	47,5	65	31,9
Ç5	46	22,5	74	36,3	84	41,2	Ç9	15	7,4	48	23,5	141	69,1
E2	73	35,8	57	27,9	74	36,3	U8	46	22,5	85	41,7	73	35,8
ÇU1	38	18,6	41	20,1	125	61,3	ÇU6	51	25	88	43,1	65	31,9
U3	36	17,6	67	32,8	101	49,5	U9	62	30,4	83	40,7	59	28,9
U4	66	32,4	80	39,3	58	28,4	ÇU7	69	33,8	73	35,8	62	30,4
Ç6	48	23,5	79	38,7	77	37,7	Ç10	32	15,7	68	33,3	104	51
Ç7	64	31,4	78	38,2	62	30,4	U10	29	14,2	75	36,8	100	49
ÇU2	16	7,8	77	37,7	111	54,4	Ç11	30	14,7	50	23	124	60,8
ÇU3	42	20,6	68	33,3	94	46	Ç12	27	13,2	34	16,7	143	70,1
U5	59	28,9	81	39,7	64	31,4							

Tablo 5’e göre öğrencilerin en sık *önemli değil* olarak değerlendirdikleri ilk beş birim U2, ÇU7, U6, U4 ve Ç7’dir. Öğrencilerin en az sıklıkla *önemli değil* olarak değerlendirdikleri beş birim ise Ç9, ÇU2, Ç2, ÇU5 ve Ç12’dir. En sık *orta düzeyde önemli* olarak değerlendirilen ilk beş birim Ç8, U6, ÇU5, ÇU6 ve U8’dir. En az sıklıkla *orta düzeyde önemli* olarak değerlendirilen beş birim ise Ç12, U1, ÇU1, Ç9 ve Ç11’dir. En sık *çok önemli* olarak değerlendirilen ilk beş birim Ç12, Ç9, U1, ÇU1 ve Ç11’dir. En az sıklıkla *çok önemli* olarak değerlendirilen beş birim ise U6, U4, U9, ÇU7 ve Ç7’dir.

Öğrencilerin birim türleri için yaptığı değerlendirmelere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin birim türleri için yaptığı değerlendirmelere ilişkin betimsel istatistikler

Birim Türü	Önem Düzeyi							
	Önemli Değil		Orta Düzeyde Önemli		Çok Önemli		Toplam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%
Çekirdek (Ç)	438	18	799	33	1211	49	2448	41
Hem Çekirdek Hem Uydu (ÇU)	289	20	512	36	627	44	1428	24

Uydu (U)	523	26	713	35	804	39	2040	34
Toplam	1250	21	2024	34	2642	45	5916	100

Tablo 6'ya bakıldığında öğrencilerin 29 birime ayrılan metin için toplam 5916 değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Bu 5916 değerlendirmenin 1250'si *önemli değil*, 2024'ü *orta düzeyde önemli* ve 2642'si *çok önemli* olarak yapılmıştır. Çekirdek görevli birimler için 438 *önemli değil*, 799 *orta düzeyde önemli* ve 1211 *çok önemli* değerlendirmesi yapılmıştır. Hem çekirdek hem uydu görevli birimler için 289 *önemli değil*, 512 *orta düzeyde önemli* ve 627 *çok önemli* değerlendirme yapılmıştır. Uydu görevli birimler için de 523 *önemli değil*, 713 *orta düzeyde önemli* ve 804 *çok önemli* değerlendirmesi yapıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin %18'i çekirdek görevli birimlerin önemli olmadığını, %33'ü orta düzeyde önemli, %49'u çok önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %20'si hem çekirdek hem uydu görevli birimlerin önemli olmadığını; %36'sı orta düzeyde önemli, %44'ü ise çok önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %26'sı sadece uydu görevli birimlerin önemli olmadığını, %35'i orta düzeyde önemli, %39'u çok önemli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Birimlerle İlgili Toplam Uyuşum Yüzdeleri

Birim	Öğrenci Uyuşum Yüzdesi	Birim	Öğrenci Uyuşum Yüzdesi
Ç9	92,6	U5	68,6
Ç2	88,7	U8	64,2
Ç12	86,8	U2	63,7
Ç11	85,3	U7	55,9
Ç1	84,3	U10	51
Ç10	84,3	U3	50,5
Ç3	83,8	U1	31,4
Ç8	79,4	ÇU1	38,7-81,3
U6	77,9	ÇU2	45,5-91,8
Ç4	77,5	ÇU3	53,9-79,4
Ç5	77,5	ÇU4	61,7-75,9
Ç6	76,5	ÇU5	54,8-88,2
U4	72,1	ÇU6	68,1-75
U9	71,1	ÇU7	69,6-66,1
Ç7	68,6		

Tablo 7'ye göre öğrencilerin %92,6'sı Ç9 biriminin, %80'inden fazlası da Ç2, Ç12, Ç11, Ç1, Ç10 ve Ç3 birimlerinin; %70'inden fazlası ise Ç8, Ç4, Ç5 ve Ç6 birimlerinin ve %68,6'sı Ç7 biriminin orta düzeyde önemli veya çok önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %70'inden fazlası U6, U4 ve U9 birimlerinin; %60'ından fazlası U5, U8 ve U2 birimlerinin; %50'sinden fazlası U7, U10 ve U3 birimlerinin, %31,4'ü ise U1 biriminin orta düzeyde önemli veya önemsiz olduğunu düşünmektedir.

Hem çekirdek hem uydu görevli birimlerde ise kuram doğrultusunda beklenen değerlere ÇU7 birimi dışında, orta düzeyde önemli ve çok önemli seçeneklerine ilişkin yüzdeler toplandığında yaklaşılmaktadır. Öğrencilerin %90'ından fazlası ÇU2'nin, %80'den fazlası ÇU1 ve ÇU5'in %70'ten fazlası ise ÇU3, ÇU4 ve ÇU6'nın orta düzeyde önemli veya çok önemli olduğunu düşünmektedir. ÇU7 için önemli değil ve orta düzeyde önemli ile orta düzeyde önemli ve çok önemli değerleri birbirine yakındır.

Sonuç ve Tartışma

Sözbilimsel Yapı Kuramı'nın bilgi verici metinlerdeki önemli bilgileri belirlemede nasıl kullanılabileceğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada uzmanlardan elde edilen veriler, uzmanların metindeki çekirdek ve uyduları belirlemede orta düzeyde bir uyum içinde olduklarını göstermektedir. Araştırmacılar ve uzmanların değerlendirmeleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuç Marcu'nun (2000, s. 198) çalışmasında elde ettiği sonuçla paralellik göstermektedir. Çalışmada kullanılan metni, sözbilimsel yapı kuramı doğrultusunda çözümlemeleri istenen iki değerlendirici arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak her iki çalışmada da elde edilen sonuçlar, uzmanlar arasında kusursuz bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur.

Sözbilimsel yapı kuramında metindeki birimlerin görevleri ve bu birimler arasındaki ilişkiler kuramsal olarak belirlenmiş olsa da bu çalışma benzer kuramsal bilgiye sahip kişilerin metni bir ölçüye kadar farklı olarak çözümlayebildiklerini göstermektedir. Kuramın zaman içinde geçirdiği değişikliklerin bazıları da çözümlenici arasında oluşabilecek bu uyumsuzlukları ortadan kaldırmak için yapılmıştır. Bazı ilişkiler daha esnek duruma getirilmiştir. Örneğin Mann ve Thompson'a (1987) göre, ayrıntılandırma ilişkisinde çekirdekte sunulan bilgilerle ilgili ayrıntılar uydularda verilir. Ancak Stede vd. (2017) bu ilişkiyi ikiye ayırmıştır. Onlara göre çekirdekte sunulan bütün bilgiler uyduda ayrıntılandırılabilir veya çekirdekte sunulan bilgilerden biri uyduda ayrıntılandırılabilir.

Kuramdaki bu değişiklikler çözümlenicilere yeni seçenekler sunar. Ancak yine de okur kendi yorumuyla seçim yaptığı için farklı okurlar arasında kusursuz bir uyumun olanaksız olduğu söylenebilir.

Öğrencilerden elde edilen veriler, beş farklı grupta yer alan öğrencilerin yaptıkları değerlendirmeler arasında bir uyum olmadığını göstermiştir. Ancak söz konusu veriler üstüne yapılan betimsel istatistiklerle daha ayrıntılı sonuçlara ulaşılmıştır. Diğer birimlerle karşılaştırıldığında daha fazla sayıda öğrenci çekirdeklerin metin için *çok önemli* olduğunu düşünmektedir. Uyduların metin için *önemli* olmadığını düşünen öğrenci sayısı da diğer birimler için aynı değerlendirmeyi yapan öğrenci sayısından fazladır.

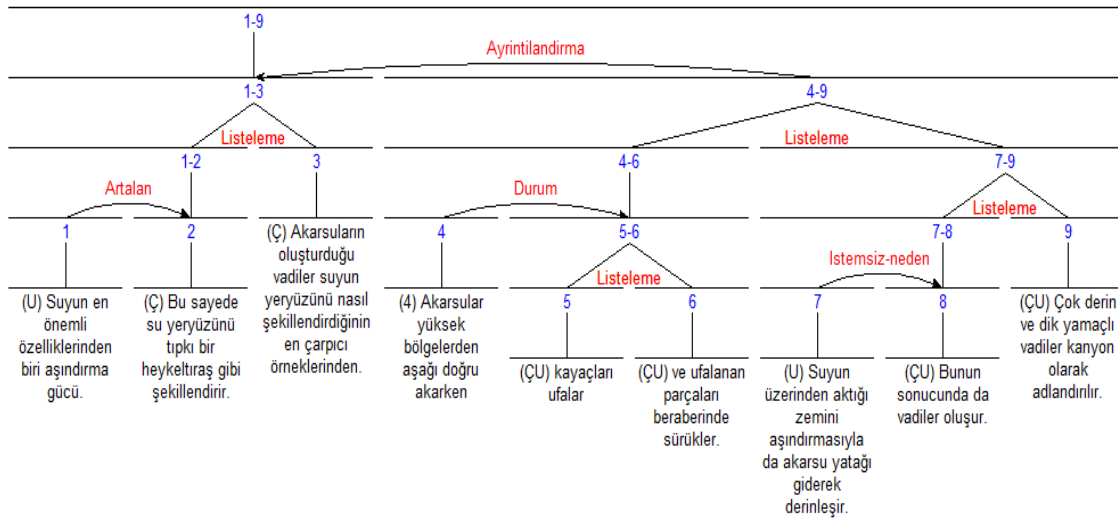
Sonuçlar öğrencilerin çekirdek görevindeki birimleri çoğunlukla *çok önemli* ve *orta düzeyde önemli* olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. 7 çekirdek görevli birim için öğrencilerin %80'inden fazlası, 4 çekirdek görevli birim için de %70'inden fazlası aynı değerlendirmeleri yapmıştır. Öğrencilerin uydular için yaptıkları değerlendirmeler daha fazla farklılık göstermiştir. Öğrencilerin %70'inden fazlası 3 uydu görevli birimi *orta düzeyde önemli* ya da *önemsiz* olarak değerlendirmiştir. Diğer uydu görevli birimler için bu oran %70'lerin altına inmektedir.

Öğrencilerin %70'ten fazlası ÇU7 hariç hem çekirdek hem uydu görevli birimleri *orta düzeyde önemli* veya *çok önemli* olarak değerlendirmiştir. Bu durumda öğrencilerin çoğu hem çekirdek hem uydu görevli birimler önemsiz olarak değerlendirmek yerine orta düzeyde önemli ve çok önemli olarak değerlendirmiştir.

Uyduların metin için çok önemli olduğunu, çekirdeklerin metin için önemli olmadığını bildiren öğrenciler olsa da sonuçlar SYK'nin yapısıyla bir ölçüye kadar tutarlı

görülmektedir. Öğrencilerin metindeki çekirdek ve uydu ayırımını sezerek değerlendirme yaptıkları söylenebilir. Marcu (2000, s. 200) yaptığı araştırmada okurların çekirdek görevli birimleri daha önemli bulduğunu ortaya koymuştur.

Genel bir değerlendirme yapıldığında sonuçların sözbilimsel yapı kuramının öne sürdüğü çekirdek ve uydu ayırımını doğruladığı söylenebilir. Ancak bu öğrencilerin metindeki önemli bilgileri belirleyebildiği anlamına gelmez. Çeşitli araştırmalar öğrencilerin önemli ve önemsiz bilgileri ayırmada sorunlar yaşadığını göstermektedir (Hare ve Borchardt, 1984; Çıkrıkçı, 2004; Doğan ve Özçakmak, 2014). Ayrıca sözbilimsel yapı kuramında, birimler arasındaki önem sıralaması metnin bütünü için bilgi vermez. Bu nedenle kuram, metnin geneli için önemli olan önermeleri belirlemede kullanılamaz. Bir önerme metin için önemliyse, o önermedeki çekirdek ve uydular da metin için önemlidir. Bir önerme metin için önemli değilse o önermedeki çekirdek ve uydular da metin için önemli olmayacaktır. Özetle bir birimin çekirdek görevli olması o birimin metin için önemli olduğu anlamına gelmez. Aşağıda araştırmanın giriş bölümünde büyük ölçekli yapısı gösterilen metne ait çözümlene Çizelge 3'te gösterilerek çözümlenerek bu durum somutlaştırılmıştır.

Çizelge 3. “Su Yeryüzünü Şekillendirir” Adlı Metnin Bir Bölümüne İlişkin Sözbilimsel Çözümleme

Metinde 2, 3 numaralı birimler çekirdek, 5, 6, 8 ve 9 numaralı birimler hem çekirdek hem uydu, 1, 4 ve 7 numaralı birimler ise sadece uydu görevlidir. Bu metindeki birimleri önem sırasına koyarken çekirdek görevliler, hem çekirdek hem uydu görevliler, sadece uydu görevliler gibi bir sıralama yapmak doğru olmaz. Çünkü araştırmanın giriş bölümünde Çizelge 3'te gösterildiği gibi 1 numaralı birim büyük ölçekli önermenin içinde yer alır. Bu önerme sözbilimsel yapıda uydu olarak değerlendirilebilir. Ancak bu, 1 numaralı önermenin hem çekirdek hem uydu görevli önermelere göre ikincil bir öneme sahip olduğunu göstermez. Söz konusu önerme büyük ölçekli yapıda yer aldığı için uydu olması önemli değildir. Benzer biçimde 5, 6, 7 ve 8 numaralı önermeler de çekirdek olarak görev yapıyor olsalar da anlamsal olarak küçük ölçekli önermelerdir. Kuram birbirini izleyen metin birimleri arasında önem düzeyine göre bir çıkarım yapmaya olanak tanır. Örneğin yukarıdaki metinde 8 numaralı birimin 7 numaralı birimden önemli olduğu ileri

sürülebilir. Ancak 8 numaralı birimin 4 numaralı birimden önemli olduğu ileri sürülemez. Çünkü iki birim komşu değildir.

Metindeki önemli bilgilere büyük ölçekli önermeleri belirleyerek ulaşılabilir (Meyer ve Poon, 2001; Meyer ve Rice, 2002; T. van Dijk, 1986; T. A. van Dijk ve Kintsch, 1983). Büyük ölçekli önermeler belirlendikten sonra da bu önermelerdeki çekirdek ve uydular bulunarak birimler önemlerine göre daha ayrıntılı bir biçimde çözümlenebilir. Bununla birlikte uzmanların ve öğrencilerin metindeki birimleri değerlendirirken zaman zaman farklı yollar izlemeleri olasıdır. Çünkü okuma; metindeki içerik, okurun dünya bilgisi ve okuma amacı gibi değişkenlerden etkilenen bir süreçtir (Seidlhofer, 1991, s. 285).

Sonuç olarak bu araştırma sözbilimsel yapı kuramının bilgi verici metinlerdeki önemli bilgileri belirleme konusunda sınırlı bir katkı sunduğunu ortaya koymuştur. Bir metindeki önemli bilgileri ve metnin ana düşüncesini belirleme, metnin sözbilimsel yapısını fark etme önemli olabilir ancak okurun bundan fazlasını yapması ve bu birimler arasındaki ilişkileri değerlendirip yorumlaması gerektiği ifade edilebilir. Dolayısıyla metindeki önemli bilgileri belirlemede tek bir kuramın sunduğu bakış açısı yetersiz kalacaktır. Metnin anlamsal olarak nasıl yapılandırıldığını açıklayan diğer kuramların sunduğu olanaklardan yararlanmak gerektiği açıktır.

Bu çalışmada bütün sözbilimsel ilişkilerin yer aldığı bir metin kullanılmadan yapılmıştır. Çünkü bütün sözbilimsel ilişkileri içinde barındıran bir metin bulmak veya oluşturmak hem zorlayıcıdır hem de böylesi bir metin oldukça uzun olacaktır. Metnin uzun olması da veri toplama sürecinde sorunlara yol açabilir. Bu nedenle farklı sözbilimsel ilişkilere ve yapılara sahip metinler kullanılarak benzer araştırmaların yapılması yeni bakış açıları sunacaktır. Ayrıca bu çalışmada kullanılan metin çözümleme yaklaşımının da elde edilen sonuçlar üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Metni sözbilimsel olarak çözümlerken cümleler veya paragraflar gibi daha büyük biçimsel yapıları en küçük birim olarak kabul etmek farklı sonuçların elde edilmesine yol açabilir. Bu bakımdan farklı metin ve çözümleme yaklaşımlarıyla yürütülecek benzer çalışmaların metinlerdeki önemli bilgilerin belirlenmesine yönelik kavrayışı artıracığı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 461–470.
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (2006). *Research in education*. Pearson.
- Brown, K. & Miller, J. (2013). *The Cambridge dictionary of linguistics*. Cambridge University Press.
- Chiarcos, C. & Krasavina, O. (2008). Rhetorical distance revisited –A parameterized approach. İçinde A. Benz & P. Kühnlein (Ed.), *Constraints in Discourse*. John Benjamins Publishing Company.
- Christensen, F. (1963). Notes toward a new rhetoric. *College English*, 25(1), 7–18.
- Çıkrıkçı, S. S. (2004). *İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37–46.

- Doğan, Y. & Özçakmak, H. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının dinlediğini özetleme becerilerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 153–176.
- Dündar, P. (2019). Su yeryüzünü şekillendirir. *Bilim Çocuk E-Dergi*, 258, 40–42.
- Hare, V. C. & Borchardt, K. M. (1984). Direct instruction of summarization skills. *Reading Research Quarterly*, 62–78.
- Jasinskaja, K. & Karagjosova, E. (2015). Rhetorical relations. Tarihinde 22 Nisan 2019, adresinden erişildi https://dslc.phil-fak.uni-koeln.de/sites/dslc/katja_files/Jasinskaja_Karagjosova_RR.pdf
- Kaplan, R. (1972). *The anatomy of rhetoric: prolegomena to a functional theory of rhetoric*. Philadelphia, The Center for Curriculum Development.
- Karadağ, Ö. (2019). Türkçe ders kitaplarında yer alan özetleme etkinlikleri üzerine bir değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 469–485.
- Kaynak, H. (2019). Hiç durmadan öğreniyorum. *Bilim Çocuk E-Dergi*, (139), 12–14.
- Kintsch, W. & van Dijk, T. A. (1978). Toward a model of text comprehension and production. *Psychological Review*, 85(5), 363–394.
- Krippendorff, K. H. (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology*. SAGE Publications.
- Landis, J. R. & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159–174.
- Mann, W. C. Matthiessen, C. M. I. M. & Thompson, S. A. (1989). *Rhetorical structure theory and text analysis*.
- Mann, W. C. & Thompson, S. A. (1987a). Rhetorical structure theory: A theory of text organization. İçinde G. Kempen (Ed.), *Natural Language Generation: New Results in Artificial Intelligence, Psychology and Linguistics* (ss. 85–95). University of Southern California, Information Sciences Institute.
- Mann, W. C. & Thompson, S. A. (1987b). Rhetorical structure theory: description and construction of text structures. İçinde G. Kempen (Ed.), *Natural Language Generation: New Results in Artificial Intelligence, Psychology and Linguistics* (ss. 85–95). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Marcu, D. (2000). *The theory and practice of discourse parsing and summarization*. MIT Press.
- Meyer, B. J. F. (1987). Following the author's top-level structure: an important skill for reading comprehension. İçinde J. N. Mitchell, R. J. Tierney, & P. Anders (Ed.), *Understanding Readers' Understanding*. Cambridge: MA: MIT Press.
- Meyer, B. J. F., Brandt, D. M. & Bluth, G. J. (1980). Use of top-level structure in text: key for reading comprehension of ninth-grade students. *Reading Research Quarterly*, 72–103.
- Meyer, B. J. F. & Poon, L. W. (2001). Effects of structure strategy training and signaling on recall of text. *Journal of Educational Psychology*, 93(41), 141–159.
- Meyer, B. J. F. & Rice, G. E. (2002). The structure of text. İçinde D. P. Pearson, R. Barr, M. L. Kâmil, & P. Mosenthal (Ed.), *Handbook of reading research* (ss. 319–351). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- O'Donnell, M. (2003). RSTTool. Tarihinde 20 Mayıs 2018, adresinden erişildi <http://www.wagsoft.com/RSTTool/>
- Ono, K., Sumita, K. & Seijii, M. (1994). Abstract generation based on rhetorical structure extraction. İçinde *Proceedings of the 15th conference on Computational linguistics-Volume 1* (ss. 344–348). Association for Computational Linguistics.

- Pitkin, W. L. (1969). Discourse blocs. *College Composition and Communication*, 20(2), 138–148.
- RST Relation Definitions. (2019). Tarihinde 01 Ocak 2019, adresinden erişildi <https://www.sfu.ca/rst/01intro/definitions.html>
- Seidlhofer, B. (1991). *Discourse analysis for summarisation*. University of London.
- Stede, M., Taboada, M. & Das, D. (2017). *Annotation Guidelines for Rhetorical Structure*.
- Tomlin, R. S. (1985). Foreground-background information and the syntax of subordination. *Text - Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse*, 5, 85–122.
- Uzêda, V. R., Pardo, T. A. S. & Nunes, M. das G. V. (2010). A Comprehensive Comparative Evaluation of RST-Based Summarization Methods. *CM Transactions on Speech and Language Processing*, 6(4), 1–20.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- van Dijk, T. (1986). News schemata. İçinde C. R. Cooper & S. Greenbaum (Ed.), *Studying Writing. Linguistic Approaches* (ss. 155–186). Beverly Hills: CA: Sage.
- van Dijk, T. A. (1980). *Macrostructures: an interdisciplinary study of global structures in discourse, interaction, and cognition*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- van Dijk, T. A. & Kintsch, W. (1983). *Strategies of discourse comprehension*. Academic Press New York.

Ek 1. Sözbilimsel Yapı Kuramı'nda Yer Alan İlişkiler ve İlişkilerin İç Yapısı
(Mann ve Thompson, 1987b; "RST Relation Definitions", 2019).

Tek Çekirdekli İlişkiler	Yapı	Örnek
	Çekirdek+ Uydü	
1. Aksi Durum	Çekirdekteki olay veya durum gerçekleşirse uydudaki durum veya olay gerçekleşmez,	(Ç) Güneş enerjisine yatırım yapmak zorundayız. (U) Bunu yapmazsak ciddi bir enerji krizi bizi bekliyor.
2. Amaç	Çekirdekte bir durum veya eylem yer alır, uyduda bu eylemin hangi amaç için yapıldığı açıklanır.	(Ç) Güneş enerjisine daha fazla yatırım yapmak için (U) çok sayıda projeye destek veriliyor.
3. Araç	Uyduda çekirdekteki durum veya eylemin gerçekleştirilmesini sağlayan veya kolaylaştıran başka bir durum, olay, araç vb. yer alır.	(Ç) Fosil yakıtlarla gezegenimizi daha fazla kirletmekten vazgeçtik. (U) Artık her yerde güneş enerjisi ile çalışan paneller var.
4. Artalan	Uyduda verilen bilgiler çekirdekte yer alan bilgilerin anlaşılmasını kolaylaştırır.	(U) Güneşte her saniye yaklaşık 4 milyon ton madde enerjiye dönüşür. (Ç) Güneşin ürettiği enerji pek çok alanda kullanılabilir.
5. Ayrıntılandırma	Çekirdekte verilen bilgiler uyduda ayrıntılandırılır.	(Ç) Güneşteki füzyon tepkimeleriyle büyük miktarda enerji açığa çıkar. (U) Füzyon hidrojen çekirdeklerinin birleşerek helyuma dönüşmesidir.
6. Çözüm	Uyduda bir problem verilir. Çekirdekte bu problemin çözümü yer alır.	(U) Dünya ciddi bir enerji kriziyle karşı karşıya. (Ç) Bu krizi atlatacak için güneş enerjisine yatırım yapılabilir.
7. Değerlendirme	Uyduda çekirdekte sunulan bilgiler değerlendirilir.	(U) Güneş enerjisi son yıllarda herkesin ilgisini çekiyor. (Ç) Sadece bu yıl güneş enerjisiyle çalışan 7 milyon araç satıldı.
8. Durum	Uyduda çekirdekteki olayın yer ve zamanına ilişkin bilgi verir.	(U) Fosil yakıtların artık yetersiz olduğunu anladığımızda (Ç) yüzümüzü güneş enerjisine çevirdik.
9. Gereçlendirme	Çekirdekte bir durum veya olay sunulur. Uyduda bu durum veya olayın gerekçesi açıklanır.	(Ç) Asla arabaya binmiyorlar. (U) Çünkü yıllardan beri çevre aktivisti olarak çalışıyorlar.
10. Hazırlama	Uyduda okuru çekirdekteki bilgiyi almaya hazırlayan, okuru çekirdeği okumaya yönlendiren bilgiler yer alır.	(U) Güneş enerjisinin ne olduğunu merak ediyor musunuz? Öyleyse güneşin nasıl enerji ürettiğine bakalım. (Ç) Güneşte her saniye tonlarca madde füzyon tepkimesiyle enerjiye dönüşür... (metnin geri kalanı)
11. İsteklendirme	Uyduda okuru çekirdekteki eylemi yapmaya isteklendiren bilgiler yer alır.	(U) Daha temiz ve ucuz yollarla enerji mi elde etmek istiyorsunuz? (Ç) Öyleyse yeni nesil güneş enerjisi panellerimiz tam size göre.
12. İstemli Neden	Çekirdekte istemli olarak gerçekleştirilen bir eylem yer alır. Uyduda bu eylemin nedeni verilir.	(Ç) Ülkemiz güneş enerjisine çok fazla yatırım yaptı. (U) Çünkü hem bol güneş alıyoruz hem de fosil yakıtlarımız son derece sınırlı.

13. İstemli Sonuç	Uyduda istemli olarak gerçekleştirilen bir eylem yer alır. Çekirdekte bu eylemin nedeni verilir.	(U) Bilim adamı güneş enerjisi ile ilgili çok sayıda çalışma yaptı. (Ç) Çünkü ona göre fosil yakıtları dünyadaki yaşamın geleceğine vurulan büyük bir darbe.
14. İstemsiz Neden	Çekirdekte istemsiz olarak gerçekleştirilen bir eylem yer alır. Uyduda bu eylemin nedeni verilir.	(Ç) Ülkemiz bütün yıl bol güneş alıyor. (U) Bu nedenle güneş enerjisine daha fazla yatırım yapma kararı aldık.
15. İstemsiz Sonuç	Uyduda istemsiz olarak gerçekleştirilen bir eylem yer alır. Çekirdekte bu eylemin nedeni verilir.	(Ç) İki yıl önce güneşte devasa parlamalar meydana geldi. (U) Bu parlamalar iletişim uydularımızda hasara yol açtı.
16. Kanıt	Çekirdekte bir tez, iddia vb. verilir. Uyduda okurun bu tez, iddia vb.'ni kanıtlayan bilgiler sunulur.	(Ç) Güneş enerjisine yatırım yapmayı gereksiz ve pahalı değil. (U) Yaklaşık 20 yıldan beri bu alanda çalışmalar yapan temiz enerji enstitüsü güneş enerjisinin orta ve uzun vadede en ucuz ve verimli enerji türü olduğunu ifade ediyor.
17. Karşı Tez	Çekirdek ve uyduda aynı durum veya olay ile ilgili bilgi verilir ancak yazar çekirdekteki bilginin daha önemli olduğunu vurgular.	(U) Yeterince güneş ışığı alamayan bölgeler için güneş enerjisine yatırım yapmak akıllıca olmayabilir. (Ç) Ancak yıl boyu güneş alan yerlere yatırım yapmak son derece akıllıca.
18. Koşul	Çekirdekteki olay veya durumun gerçekleşmesi, uydudaki durum veya olayın gerçekleşmesine bağlıdır.	(U) Güneş enerjisine yatırım yapılırsa (Ç) doğayı korumak için önemli bir adım atılmış olur.
19. Koşulsuzluk	Çekirdekteki durum veya olayın, uyduda sunulan durum veya olayın gerçekleşmesinden etkilenmeyeceği ifade edilir.	(U) İlerleyen zamanlarda yeni enerji kaynakları bulunabilir. (Ç) Bununla birlikte güneş enerjisi her zaman önemini korumaya devam edecek.
20. Olanak Tanıma	Uyduda verilen bilgiyi anlayan okurun çekirdekteki eylemi yapması kolaylaşır.	(Ç) Güneş enerjisi ile çalışan bahçe lambası alın ve tasarruf edin. (U) Ayrıntılı bilgi için aşağıdaki internet sitesini ziyaret edebilirsiniz.
21. Olumsuz Koşul	Uydudaki durum veya olay gerçekleşmezse, çekirdekteki durum veya olay gerçekleşir.	(U) Daha temiz ve sınırsız bir enerji kaynağı bulunmadığı sürece (Ç) güneş enerjisi benzersiz konumunu sürdürmeye devam edecek.
22. Ödün	Yazar uydudaki bilginin doğruluğunu kabul eder ve bunun kullanarak çekirdekteki bilgiyi ön plana çıkarır.	(E) Fosil yakıtlarını hâlâ önemli bir enerji kaynağı. (Ç) Ancak güneş enerjisinin geleceği çok daha parlak olduğunu kabul etmek gerek.
23. Özet	Çekirdekte sunulan bilgiler uyduda özetlenir.	(Ç) Güneş enerjisi ile ilgili çalışmalara Amerika öncülük etti. Avrupa da son yıllarda güneş enerjisi ile ilgili ARGE çalışmalarını artırdı. Japonya ise çok güneş enerjisini çok farklı alanlara uyguladı. (U) Kısacası dünyanın farklı yerlerinde güneş enerjisi ile ilgili çalışmalar yapıyor.

24. Yeniden İfade etme	Çekirdekte sunulan bilgiler uyduda yeniden ifade edilir.	(Ç) Güneş enerjisi elde edilirken havaya karbon salınmıyor. (U) Diğer bir ifadeyle güneş temiz bir enerji kaynağı.
25. Yorumlama	Çekirdekte sunulan bilgi uyduda yorumlanır. Uydudaki bu yorumlama çekirdekte yer almayan düşünceler, kavramlar vb. ile yapılır.	(Ç) Ülkemiz güneş enerjisine çok fazla yatırım yaptı. (U) Bu yatırımlar bizi güneş enerjisi araştırmaları alanında devler ligine sokuyor.
Çok Çekirdekli İlişkiler	Yapı	Örnek
	Çekirdek+ Çekirdek... (İki ya da Daha Fazla Sayıda Çekirdek)	
26. Ayrışım	Çekirdeklerde birbirine alternatif iki olay veya durum yer alır.	(Ç) Güneş enerjisine yatırım yapabiliriz (Ç) veya fosil yakıtları kullanmaya devam edebiliriz.
27. Çok Çekirdekli Yineleme	Çekirdeklerde birbirini tekrar eden bilgiler yer alır. Metin için bu çekirdekler aynı öneme sahiptir.	(Ç) Güneş milyarlarca yıl boyunca bize cömertçe davranmaya devam edecek. (Ç) Çok uzun yıllar dünyaya enerji yollayacak.
28. Ekleme	Çekirdekler arasında zayıf bir ilişki vardır veya ilişki yoktur.	(Ç) Güneş büyük bir enerji kaynağı. (Ç) Enerji ihtiyacımız her geçen gün artıyor.
29. Listeleme	Çekirdeklerde metne katkısı aynı olan olay veya durumlar yer alır. Çekirdekler “ve, veya” gibi bağlaçlarla birbirine bağlanabilir veya herhangi bir bağlayıcı kullanılmadan art arda sıralanabilir.	(Ç) Fosil yakıtlardan enerji elde ediyoruz. (Ç) Rüzgârdan enerji elde ediyoruz. (Ç) Güneşten enerji elde ediyoruz.
30. Sıralama	Çekirdeklerde zamansal veya yapısal sırasına göre sıralanan olaylar veya durumlar yer alır.	(Ç) Güneş enerjisi ile çalışan motorlar yapıldı. (Ç) Ardından güneşten enerji elde eden paneller yapıldı. (Ç) Son yıllarda ise güneş enerjisi hayatımızın pek çok alanına girdi.
31. Zıtlık	Çekirdeklerde birbirine zıt olaylar veya durumlar yer alır.	(Ç) Fosil yakıtlar enerjiye dönüştürülmek için yakıldıklarında çevre kirleniyor. (Ç) Ancak güneş enerjisi çevreyi kirletmiyor.

Ek 2. Hiç Durmadan Öğreniyorum Adlı Metnin Sözbilimsel Yapısı-I**Hiç Durmadan Öğreniyorum**

(U1) Öğrenmek için (Ç1) öncelikle duymamız, (Ç2) görmemiz, (Ç3) dokunmamız, (Ç4) tatmamız (Ç5) ya da koklamamız gerekir. (U2) Kısaca biz öğrenirken (ÇU1) duyularımız işbaşındadır. (U3) Duyularımız sayesinde çevremizdeki şeyleri algılarız. (U4) Bunlardan bazıları daha çok ilgimizi çeker. (Ç6) Bu nedenle onları aklımızda uzun süre tutmak (Ç7) ve unutmamak isteriz. (ÇU2) Bunun için öğrendiklerimizi sık sık kullanmamız (ÇU3) veya tekrar etmemiz gerekir. (U5) Örneğin bisiklete sık binerek (U6) veya yeni tanıştığımız bir arkadaşımızın adını defalarca söyleyerek (ÇU4) öğrendiklerimizi pekiştiririz. (U7) Zaman içinde öğrendiğimiz şeylerin sayısı artar. (ÇU5) Böylece var olan bilgilerimizin üzerine sürekli yeni bilgiler ekleyerek (Ç8) öğrenme yolculuğumuzu sürdürürüz. (Ç9) Ayrıca, eskiden öğrendiğimiz bazı bilgiler, bazı yeni bilgileri daha kolay öğrenmemizi sağlar. (U8) Örneğin, İngilizce biliyorsak (ÇU6) Almanca öğrenmemiz daha kolay olur. (U9) Çünkü İngilizcenin dil yapısı ve bazı sözcükler Almancaninkine çok benzer. (ÇU7) Böylece hiç İngilizce bilmeyen birine göre İngilizce bilenler Almancayı daha çabuk öğrenirler. (Ç10) Aslında öğrenme, tıpkı bir bina inşa etmeye benzer! (U10) Öğrendiğimiz her yeni bilgi, bu binanın bir kat daha yükselmesini sağlar. (Ç11) Yaşamımız boyunca öğrenmeyi sürdürürüz. (Ç12) Her zaman, her yaşta öğreneceğimiz yeni bir şeyler mutlaka vardır!

Ek 3. Hiç Durmadan Öğreniyorum Adlı Metnin Sözbilimsel Yapısı-II

